

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів _____

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ” травня 2024 р.

РЕФЕРАТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за бакалаврською програмою професійного спрямування
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
на тему: **«ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ»**

Виконавець:
Студентка ФФБС
Ляховецька О.А..

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Кир'язова Т.О.

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Фінансовою основою органів місцевих самоврядувань є місцевий бюджет, який відіграє ключову роль у забезпеченні фінансових ресурсів для реалізації місцевих програм та проектів, розвитку інфраструктури та надання соціальних послуг. Доходи місцевих бюджетів забезпечують можливість органів місцевого самоврядування виконувати покладені на них функції, що є критично важливим для ефективного управління територіями, підвищення якості життя громадян і стимулювання економічного розвитку регіонів.

У сучасних умовах нестача надходжень призводить до зменшення рівня фінансової автономії місцевих органів влади, що обмежує їхню здатність самостійно вирішувати місцеві проблеми та задовольняти потреби громади.

Метою дослідження є аналіз структури та динаміки доходів місцевих бюджетів України в сучасних умовах, визначення основних тенденцій їх формування та пріоритетних шляхів розв'язання проблем механізмів формування дохідної частини місцевих бюджетів, що дозволить забезпечити стійкий розвиток місцевих громад та підвищити їх фінансову автономію.

Відповідно до мети завданнями виступають:

- розкрити сутність, склад та класифікацію доходів місцевих бюджетів
- з'ясувати сучасний стан та особливості формування доходів місцевих бюджетів України
- визначити порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів за доходами
- проаналізувати тенденції формування дохідної частини місцевих бюджетів України
- виконати аналіз впливу міжбюджетних трансфертів на формування дохідної частини місцевих бюджетів
- оцінити виконання місцевих бюджетів на прикладі бюджету Одеської міської територіальної громади

– проаналізувати досвід формування доходів місцевих бюджетів зарубіжних країн

– запропонувати шляхи вдосконалення формування дохідної частини місцевих бюджетів України

Об'єктом дослідження виступає: процес формування дохідної частини місцевих бюджетів України

Предмет дослідження: економічні відносини, які виникають у процесі формування дохідної частини місцевих бюджетів.

Методи дослідження: під час дослідницької роботи використовуються різні методи такі як порівняння, абстрагування та аналіз, під час роботи з аналітичними даними, дедукції та гіпотетичний метод – використовується для визначення зв'язків між різними факторами впливу на надходження місцевих бюджетів в сучасних кризових умовах.

Інформаційно-аналітична база дослідження. Під час виконання дипломної роботи були використані матеріали: Податковий кодекс України, Бюджетний кодекс України, аналітичні дані Міністерства фінансів України, аналітичні дані сайту Одеської міської територіальної громади, дані Державної казначейської служби України, навчальні посібники, інтернет-ресурси, а також статті.

Публікації: На основі результатів виконання кваліфікаційної роботи бакалавра, прийнято участь в студентській науково-практичній конференції факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету «Стабілізація фінансово-економічної системи України» з публікацією тез на тему: «Особливості формування доходів місцевих бюджетів України».

Структура кваліфікаційної роботи: робота складається з вступу, трьох розділів, що в свою чергу складаються з восьми пунктів, висновок, використані джерела та додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 72 сторінках, список використаних джерел – 56 найменування. Робота містить 17 таблиць, 10 рисунків та 2 додатки.

У першому розділі розглядається економічна сутність, склад та класифікація доходів місцевих бюджетів, сучасний стан та особливості формування доходів місцевих бюджетів України, порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів за доходами.

У другому розділі увага приділяється до тенденції формування дохідної частини місцевих бюджетів України за 2020 – 2023 роки, виконання місцевих бюджетів на прикладі бюджету Одеської міської територіальної громади та вплив міжбюджетних трансфертів на формування дохідної частини місцевих бюджетів.

У третьому розділі розглядається досвід формування доходів місцевих бюджетів зарубіжних країн та шляхи вдосконалення формування дохідної частини місцевих бюджетів України.

У висновках сформульовані результати випускної роботи.

Присутні додатки, які розкривають деякі аспекти більш детальною

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній роботі було здійснено комплексне теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні проблем формування і виконання місцевих бюджетів. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку таких висновків.

1. У роботі розкрито теоретичні засади доходів місцевих бюджетів, охарактеризовано зміст та форми її функціонування. Визначено, що доходи місцевих бюджетів грають ключову роль у забезпеченні функціонування та розвитку місцевого самоврядування. Вони є головним джерелом фінансування

для місцевих самоврядувань, що дозволяють забезпечити стабільність фінансових ресурсів, необхідних для надання послуг і виконання програм на місцевому рівні.

2.Виконано дослідження сучасного стану, за яким можна зрозуміти, що країна знаходиться в важкому стані. У даний період часу через повномасштабну війну з рф. Місцеві бюджети відчують брак доходів, що погіршує наповнення доходної бази місцевих бюджетів Постійне перебування в кризі не дає їй розвитку. Зменшення доходів місцевих бюджетів негативно впливає на розвиток регіон. Відбуваються постійні зміни в оподаткуванні хоч і частково, але налагоджують становище регіонів.

3.Розкрили, яким чином відбувається казачейського обслуговування доходів місцевих бюджетів, що платежі здійснюються на спеціалізовані рахунки в Казначействі у національній валюті. Всі надходження до місцевих бюджетів обов'язково перераховуються через їх рахунки. Органи Казначейства здійснюють операції з платежами, які складають доходи загального та спеціального фондів місцевого бюджету. Платежі, що призначені для розподілу між різними рівнями бюджетів, перераховуються на відповідні рахунки Казначейства.

4.Визначено, що повномасштабна Війна на територію України призвела до хоч і збільшення податків до місцевих бюджетів, але якщо порівнювати з іншими показниками то сторстерігається інша картина. Розглянувши частку доходів місцевих бюджетів в складі ВВП з'ясували, що хоч кількість місцевих доходів збільшилась з 2020 із сумою 471,5 млрд. грн. та 2023 625,6 млрд. грн., різниця склала 154,1 млрд. грн., її частина в ВВП навпаки почала зменшуватись. В 20 році вона склала 7,4% а вже в 2023 7,3. Хоч це і невелика різниця але все одно вказує що місцеві бюджети не встигають адаптуватися до сьогоденних дій.

4.Виконано дослідження формування дохідної частини місцевих бюджетів України за яким можна зрозуміти, що в сучасних умовах податкові надходження займають найбільшу частку усіх доходів місцевих бюджетів. Загалом вони більш стабільні окрім 20 року так як через збільшення воєнних надходжень ПДФО збільшило частку податків до 70,9% або ж 11,2% але вже в наступному році ситуація більш стабілізувалась і податкові надходження зменшились до 66,6%.

Загалом можна визначити що податкові та неподаткові надходження, на які місцеві органи влади не мають прямого впливу (особливо це стосується міжбюджетних трансфертів), є надто нестабільними через зміну законодавства та лобіювання політичних рішень щодо їх надання.

5. Виходячи з усього для збільшення частки податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів та забезпечення їх збалансованості необхідно не лише чітко законодавче закріплення бюджетних повноважень і відповідальності органів влади різних рівнів при формуванні доходів, але й надання органам місцевої влади права запроваджувати на своїй території місцеві податки і збори. Це включає можливість самостійно встановлювати ставку, базу оподаткування та строки сплати цих податків до місцевого бюджету, незалежно від центральної влади. Що стосується неподаткових надходжень вони є невеликими але також мають значний вплив на наповнювальність місцевих бюджетів. Також вони є на відміну від податків, більш стабільними тому влада може скористатися при формуванні бюджету.

6. Під час виконаної роботи визначили роль міжбюджетних трансфертів в доходах місцевих бюджетів. Офіційні трансферти за весь аналізований період були нестабільними в залежності від ситуації так наприклад у 20 році вони складали 160,2 млрд. грн. а в 2022 році 136,8 млрд. грн. що є менше за попередні або ж наступні роки. Також через це частка їх в доходах місцевих бюджетів в цих періодах особливо знижувалась найнижче значення зафіксовано в 2022 році 24,6%.

7. Також для більш детального розуміння теми розібрали доходи місцевих бюджетна на прикладі Одеської міської територіальної громади. Визначили що бюджет міста складається з загального та спеціального фондів також до їх складу можна додати міжбюджетні трансферти, якщо не враховувати їх у складі цих фондів. Найбільшу частку займає загальний фонд опираючись на аналіз який біло виконано можна визначити о доходи загального фонду зростають законним роком їх значення зупинилось у 2023 році на позначці 6,5 млрд. грн. Що стосується

спеціального фонду то він має найменшу частку. Загалом змін у цьому фонді не відбувається.

8. У сучасних умовах недостатній обсяг фінансових ресурсів актуалізує питання міжбюджетних трансфертів за допомогою яких створюється баланс між витратами та доходами бюджету. Ми вважаємо, що надмірна залежність від трансфертів робить місцеві органи влади безпосередньо залежними від центрального уряду. Держава ж виправдовує це своєю зацікавленістю у фінансуванні певних видатків та здійсненні контролю за ними. Тому збільшення офіційних трансфертів є неумісним.

9. Однією з важливих проблем наповнення місцевих бюджетів в Україні залишається хаотичне та безсистемне надання різноманітних податкових пільг, які часто використовуються як інструмент політичного торгу. Також хочемо зазначити що загалом пільги отримують підприємства з великим прибутком. Що є не ефективним для держави. Таким чином, в сучасних умовах необхідно розробити чітку стратегію надання податкових пільг і встановити ефективну систему контролю за ними. Це дозволить оцінити вплив введення пільг на доходи та позитивно вплине на фінансове забезпечення місцевих бюджетів.

АНОТАЦІЯ

Ляховецька О. А. «Доходи місцевих бюджетів в сучасних умовах»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою професійного спрямування «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розкрито економічну суть доходів місцевих бюджетів, їх склад та класифікацію. Також з'ясовано їх сучасний стан, особливості формування та порядок казначейського обслуговування доходів місцевих бюджетів.

Проаналізовано практичне виконання доходів місцевих бюджетів. Їх дохідної частини, те як міжбюджетні трансферти впливають на надходження місцевих бюджетів та виконано аналіз бюджету Одеської міської територіальної громади.

Висвітлено зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів за доходами та запропоновано шляхи вдосконалення формування дохідної частини місцевих бюджетів.

Ключові слова: доходи місцевих бюджетів, надходження, податки, міжбюджетні відносини, офіційні трансферти, міжбюджетні трансферти.

ANNOTATION

Lyakhovetska O. A. "Local Budget Revenues in Modern Conditions"

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 072 "Finance, banking and insurance" under the professional educational program in the direction "Finance, financial management and insurance". – Odesa National University of Economics. - Odesa, 2024.

The work reveals the economic essence of local budget revenues, their composition, and classification. It also examines their current state, the peculiarities of their formation, and the procedure for treasury servicing of local budget revenues.

The practical implementation of local budget revenues is analyzed, including their revenue component, the impact of inter-budgetary transfers on local budget receipts, and an analysis of the budget of the Odesa city territorial community.

Foreign experience in the formation of local budgets by revenue is highlighted, and ways to improve the formation of the revenue component of local budgets are proposed.

Key words: local budget revenues, receipts, taxes, inter-budgetary relations, official transfers, inter-budgetary transfers.